

Beheervisie Schinveldse Bossen

24 november 2025

Bureau Stroming BV: Toernooiveld 100, 6525 EC Nijmegen

www.stroming.nl

Alphons van Winden, Alex Tabak en Gerard Litjens (eindredactie)

Ministerie van Defensie

Landgoed Vossebroek

Inhoudsopgave

1. Initiatief voor meerjarige beheervisie	3
2. Beschrijving van het gebied	3
3. Visie op beheer; waarom is bosbeheer nodig?	5
4. Toelichting op de beheermaatregelen	7
5. Organisatie van beheer	9
6. Monitoring en Evaluatie	10

1. Initiatief voor een meerjarige beheervisie

De gemeente Beekdaelen¹ neemt het initiatief om samen met de vier grootste eigenaren, Waterleidingmaatschappij Limburg (WML), Natuurmonumenten, Landgoed Vossebroek (eigendom van de familie d' Ansembourg) en ministerie van Defensie een beheervisie op te stellen voor de Schinveldse Bossen. Dit sluit aan bij het Landschapskader Beekdaelen, dat een integrale en duurzame ontwikkeling van het landschap beoogt.

De beheervisie is vertaald naar een separaat Uitvoeringsprogramma en beheerkaart. Via de website: 'media.stroming.nl/beheervisie_schinveldse_bossen' is een kaartenviewer beschikbaar.

Aanleiding

De beheervisie richt zich primair op het duurzaam in stand houden van het waardevolle natuurgebied en het herstel en behoud van de biodiversiteit van de Schinveldse Bossen, zodat het als volwaardig onderdeel van het Limburgse Natuurnetwerk kan blijven functioneren. Daarnaast biedt het de eigenaren van het bos die belast zijn met maatschappelijke opgaven o.a. recreatief medegebruik, drinkwatervoorziening en vliegveiligheid, de mogelijkheid om hun beheeractiviteiten hierop af te stemmen. Overigens bestaat ongeveer 15% à 20% van het gebied uit versnipperde percelen van particuliere eigenaren, die soms moeilijk te achterhalen zijn.

Sinds het van kracht worden van de gemeentelijke Bomenverordening, als reactie op de maatschappelijke onrust over de luchthaven Geilenkirchen in 2006, is er nauwelijks onderhoud uitgevoerd in de Schinveldse Bossen. Dit leidt inmiddels tot een merkbare achteruitgang van de kwaliteit van het bos en heeft ook gevolgen voor de soortenrijkdom. Daarnaast is het recreatieve gebruik in de laatste jaren fors toegenomen en ontbreekt het aan voldoende handhaving op ongewenste uitingen daarvan. Ook is de verwachting dat als gevolg van klimaatverandering bepaalde (boom)soorten zich niet langer kunnen handhaven, terwijl het bos nu weinig ruimte biedt voor de komst van nieuwe soorten.

Deze beheervisie geeft invulling aan deze doelen en beschrijft achtereenvolgens: de principes waar het nieuwe beheer aan moet voldoen (in H3), de beheermethoden die voor het ecologisch bosbeheer beschikbaar zijn (in H4) en de gezamenlijke afspraken die nodig zijn tussen de terreineigenaren (in H5).

2. Beschrijving van het gebied

De Schinveldse Bossen (ca 430 ha groot zie figuur 1) strekken zich uit over de noordelijke uitlopers van het Limburgse Heuvelland. De bodem van het gebied bestaat uit een afwisseling van dekzand in het noorden en grofzandige plateau-afzettingen en vruchtbare lössbodems in het zuiden. Regenwater infiltreert gemakkelijk door deze bodem en een deel stroomt naar het diepe grondwater. Maar plaatselijk stuit het op, dicht onder de oppervlakte gelegen, miljoenen jaren oude kleilagen en stroomt dan af naar het noordwesten. Dit is met name het geval in het zuidelijke gedeelte van het Schinveldse Bos, het Vosbroek. Het grondwaterpeil is daar zo hoog dat het water er vaak tot aan het maaiveld staat. In het verleden zijn hier al greppels gegraven, om bosaanplant en houtoogst beter mogelijk te maken, desondanks is het nog steeds een nat gebied met moeras en bronnen die een groot deel van het jaar stromen. Hier komen beschermde soorten voor zoals de vinpootsalamander

¹ **Gemeentelijke context:**

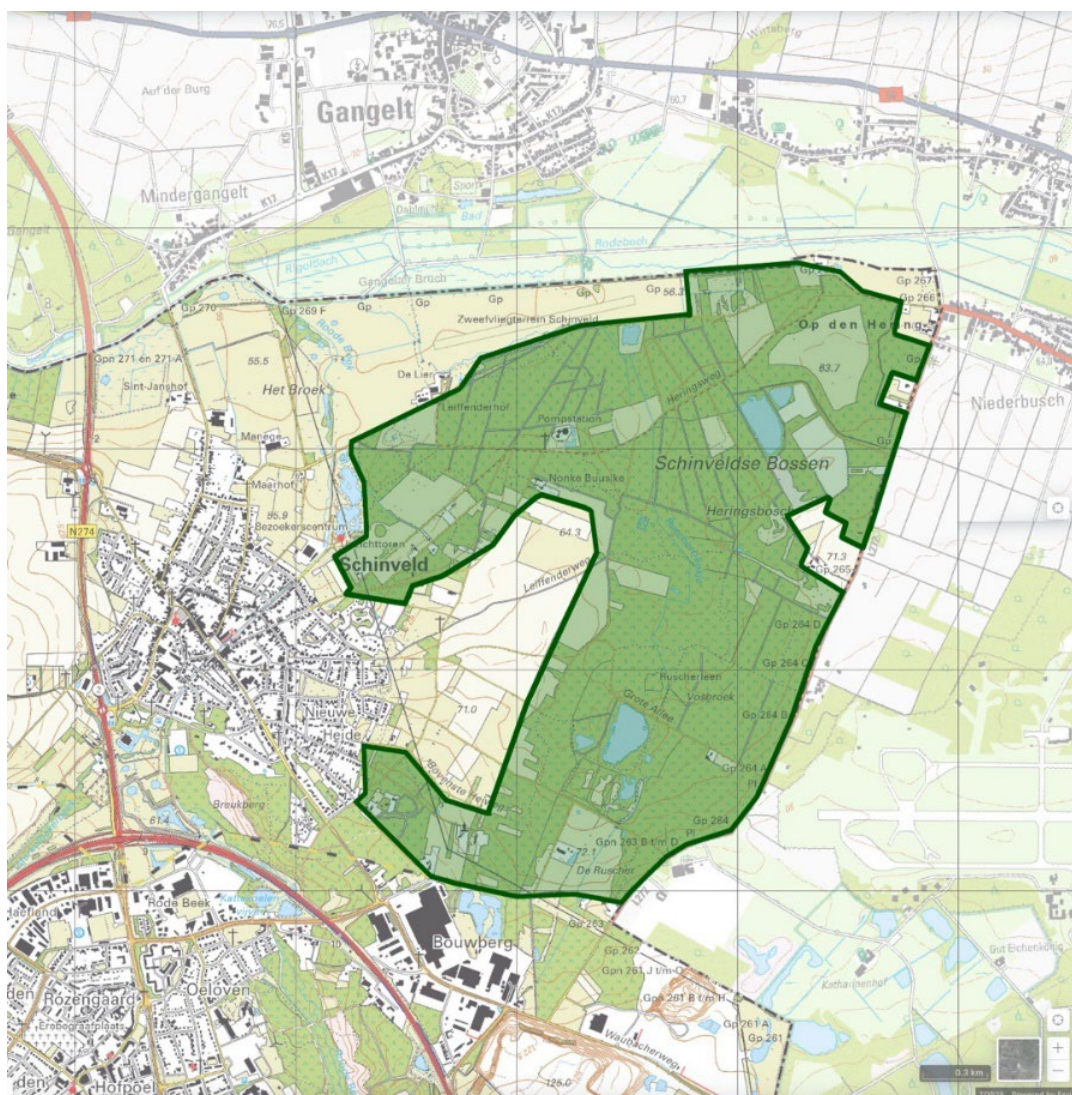
Voor de gemeente sluit deze in partnerschap met de terreineigenaren opgestelde beheervisie aan bij het gemeentelijke AWACS-beleidskader, waarin ecologisch bosbeheer met maatwerk als uitgangspunt is vastgelegd.

[Document Beekdaelen - Raadsbesluit inzake initiatiefvoorstel inzake ecologisch bosbeheer Schinveldse bossen - vastgesteld 04-02-2025 - iBabs Publieksporaal](#)

en alpenwatersalamander. De bronnen en greppels wateren af op de Russcherbeek, een kleine laaglandbeek die in een depressie midden in het bos ligt.

Het overgrote deel van de Schinveldse Bossen ligt in grondwaterbeschermingsgebied. In de diepste grondwaterlagen in het noordelijke deel wordt grondwater ten behoeve van de drinkwatervoorziening Oostelijke Mijnstreek gewonnen en verwerkt, waarvoor een uitgebreide infrastructuur van pomputten en leidingen is aangelegd.

De ligging in een grondwaterbeschermingsgebied en voor wat betreft het zuidelijke deel in het verlengde van de landings- en startbaan van NAVO-vliegveld Geilenkirchen geeft het gebied een bijzondere combinatie van functies en beheeropgaven. Deze samenloop van ecologische, hydrologische, cultuurhistorische, recreatieve en strategische waarden maakt de Schinveldse Bossen uniek in Nederland en vormt de basis voor de beheeropgave die in Hoofdstuk 3 wordt toegelicht.

Figuur 1. Areaal van de Schinveldse Bossen waar deze beheervisie betrekking op heeft

Oude bossen

Aan de hand van historische kaarten valt op dat het Vosbroek en het aangrenzende 'In de Roet' al ca 200 jaar ononderbroken bos zijn en daarmee behoort het tot de oudste bosgebieden van Limburg. Het bosbeeld wordt gedomineerd door oude eiken, elzen,

haagbeuken en een gevarieerde natuurlijke ondergroei van kruiden, varens en mossen, struiken en jonge bomen. Kenmerkende planten van oudere bossen die hier voorkomen zijn: gewone salomonszegel, bosanemoon, dalkruid (waarschijnlijk uitgestorven), blauwe bosbes, slanke sleutelbloem en zeldzame bramensoorten. Uit de archeologische en cultuurhistorische waardenkaart valt tevens op dat er veel interessante relictplanten in het gebied te vinden zijn, zoals motten en schansen, kenmerkend in het grensgebied.

Jonge bossen

Het centrale en noordelijke deel van het bos, dat grenst aan het dal van de Roode beek/Rodebach en het zweefvliegterrein, is als naaldbos in de 20e eeuw aangeplant op de toenmalige heide. Het bos is nu meer dan 100 jaar oud en de vitaliteit neemt af, wat te merken is aan omvallende bomen en sterfte. Onder het dichte kronendak heeft zich inmiddels een kruiden- en struikenlaag ontwikkeld met een nieuwe generatie loofbomen, die behoefte hebben aan meer lichttoetreding. Open plekken zijn hier schaars, op enkele kleine heideveldjes na, die vergrast zijn (o.m. door de overmaat aan stikstofdepositie) en waarin berken opschieten. De Hering is een voormalige agrarische enclave die 25 jaar geleden is omgevormd tot natuur met natuurbegrazing. Hier ontwikkelt zich een gevarieerde structuur van bos-, mantel- en zoomvegetaties. In het bosgebied ligt een aantal voormalige kleigroeves. Een gedeelte daarvan is opgevuld en heringericht en bevat vaak een bijzondere vegetatie vanwege het relatief hoge grondwater. De niet opgevulde groeves, staan vol water. Uit een hydrologische modelstudie is gebleken dat deze kleigroeven een aanzienlijke grondwaterstanddaling veroorzaken in het aangrenzende deel van de Schinveldse Bossen. Gedeeltelijk wordt dit veroorzaakt doordat de kleilaag in de bodem geheel is vergraven en er grondwater “lekt” naar het tweede watervoerende pakket, maar ook ontbreekt de oorspronkelijke zandlaag boven op de klei, waardoor de grondwaterstroom wordt versneld.

3. Visie op het beheer: waarom is bosbeheer nodig?

Veel bosgebieden in Nederland zijn in het verleden aangeplant ten behoeve van de houtproductie. Bekend zijn vooral de naaldbossen (m.n. grove den, Corsicaanse den, fijnspar of lariks) die werden aangeplant voor de productie van mijnhout, voor het stutten van mijnschachten. Deze bossen vinden we in het gehele land en zijn vooral aangeplant om de heidevelden en woeste gronden, die vanaf de 20e eeuw in onbruik raakten, een nieuwe economische bestemming te geven. Zomereik en beuk zijn op particuliere landgoederen al eeuwenlang aangeplant ten behoeve van de houtproductie en veel loofbossen hebben een historie als productiebos. Ook zijn er bossen als zogenaamd middenbos beheerd, hakhoutstoven (voornamelijk voor brandhout) onder een mozaïek van grote bomen of overstaanders (voor timmerhout). Deze bossen zijn vaak herkenbaar aan het rechte padenpatroon. Waar deze bossen in natte gebieden werden aangeplant werd vooraf vaak de waterstand verlaagd door greppels en sloten te graven. De bomen staan daar op rabatten, lage ruggen waarmee net iets meer drooglegging kon worden gegarandeerd.

Figuur 2. Principes Ecologisch Bosbeheer (infografic VBNE).

Sinds de jaren 90 is de doelstelling van veel bossen in Nederland sterk verbreed en maken de Schinveldse Bossen deel uit van het Natuurnetwerk Limburg. Het zijn beschermde natuurgebieden geworden en de houtproductie is meer en meer naar de achtergrond verdwenen. Waar het traditionele bosbeheer gericht was op het bevorderen van de boomsoorten die voor de productie bedoeld waren, gaat het tegenwoordig vooral om het bevorderen van ecologische processen, die leiden tot het vergroten van de biodiversiteit én tegelijkertijd aantrekkelijk zijn voor recreatie en natuurbeleving. Daarbij zijn maatregelen gewenst om de structuurvariatie te bevorderen: in plaats van kaalkap en herplant kan het bos zich door middel van dunning en kleinschalige uitkap spontaan verjongen met loofboomsoorten en een gevarieerde struiken- en kruidenlaag. Daarbij is een natuurlijk aandeel staand en liggend dood hout belangrijk voor veel kenmerkende bossoorten. Dit is ook wat de natuur zelf organiseert, bij "niets doen" nemen de ecologische processen hun beloop. Dit kan in het geval van monoculturen leiden tot een soortenarmere periode waarin licht minnende soorten verdwijnen en recreanten risico lopen door vallende takken of omvallende bomen.

Houtoogst is daarnaast ook mogelijk, als onderdeel van de nationale bouwopgave en de circulaire economie; er wordt namelijk netto meer CO₂ duurzaam vastgelegd. Ook blijft houtoogst onderdeel uitmaken van zelfstandige, langetermijnbedrijfsvoering van particulier bezit. Des te ouder en gevarieerder het bos, des te rijker en gevarieerder de fauna, zowel boven als onder de grond. In de Schinveldse Bossen zorgt goed bosbeheer voor geschikte leefgebieden van uilen en andere roofvogels, spechten, maar ook zeldzame insecten (zoals het vliegend hert en kleine ijsvogelvinder), amfibieën (o.a. vinpootsalamander), diverse soorten vleermuizen en grondgebonden zoogdieren (boomarter, das, bever, ree).

4. Toelichting op de beheermaatregelen

Beheermaatregelen die in het ecologisch bosbeheer ² kunnen worden toegepast gaan uit van de volgende uitgangspunten:

- Het beheer van het bosgebied richt zich op ecologische principes, waarbij maatregelen zoals gefaseerd onderhoud bijdragen aan biodiversiteit, lichttoetreding in de vorm van open plekken en bosranden en natuurlijke regeneratie.
- Rekening houden met leefgebieden van beschermde soorten en Rode Lijst soorten; negatieve gevolgen worden voorkomen.
- Het bevorderen van geschikte leefgebieden voor zeldzame flora en fauna staat centraal.
- Er wordt geen-kaalkap toegepast; alle maatregelen zijn gericht op het behoud en de versterking van de biodiversiteit en worden afgestemd op de waarde van de Schinveldse Bossen.

Concreet voor de Schinveldse Bossen betekent het dat de volgende ecologische maatregelen genomen kunnen worden. Deze menukaart aan circa 27 maatregelen nemen de boseigenaren vervolgens over in hun eigen, individuele beheerplannen (zie hoofdstuk 5) op basis van hun gen afgewingen en motivaties en op basis van de beschikbare financiën.

Bevorderen structuur- en soortenrijkdom:

- 1) Geleidelijke dunning en uitkap van monoculturen van met name grove den, Corsicaanse den en fijnspar, o.a. vanwege klimaatadaptatie en plaagbestrijding.
- 2) Stimuleren van gewenste loofbomen (zoals o.a. zomereik, linde, zoete kers en haagbeuk) door het gericht creëren van licht en ruimte.
- 3) Herstel van en cyclisch beheer van Middenbos door middel van uitkap met behoud van hakhoutstoven uitgevoerd als maatwerk per locatie en afgestemd op ecologische omstandigheden.
- 4) Behouden en versterken van zaadkapitaal en soortenrijkdom t.b.v. de biodiversiteit door lokaal meer openheid en licht op de bodem te creëren.
- 5) Aanplant van nog ontbrekende kenmerkende soorten (en genetisch passend) zoals bijvoorbeeld in het middenbos in In de Roet (bv. zomereik).
- 6) Ontwikkelen van overgangen van boskernen naar mantel (struiken en klimplanten zoals o.a. kamperfoelie) en zoom (kruiden, grazige terreinen).
- 7) Gericht verwijderen van Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik en Douglas in loofbossen met een natuurbestemming.
- 8) Tegengaan vergrassing en bosopslag kwetsbare heideterreinen, bv door lokaal te plaggen, echter niet in waterwingebied. Daar kan door maaien en afvoeren verschraling worden bereikt.
- 9) Vergroten van het aandeel dood hout en dode bomen, met name in de boskernen, door ringen, kappen en omlieren. Voor staand dood hout wordt een veilige afstand tot recreatieve routes en waterleidingsinfrastructuur (zoals leidingen en putten) aangehouden.
- 10) Verbeteren en ontwikkelen leefgebied (zie ook nr 4) van zeldzame ofwel gidssoorten zoals o.a. kleine ijsvogelvlieder.

² De maatregelen stemmen overeen met de Gedragscode soortenbescherming Bosbeheer (VBNA,2022).

Verbeteren ecologische verbindingen:

- 11) Tussen de Schinveldse Bossen, Tevenerheide en Brunssumse heide door aanleg van groene corridor.
- 12) Binnen het bos en in de overgangen naar de Schinveldse Es, bv door het openhouden van corridors t.b.v. vlinders, aanleg van moerassige plekken en poelen en herstel van stromend water t.b.v. amfibieën.

Natuurbegrazing:

- 13) In stand houden begrazingsgebied, maar in niet in waterwingebied, dat zich uitstrekt over verschillende habitats met variatie tussen open en gesloten landschappen en rijk gestructureerde bosranden en overgangen naar beekmoeras. Hier nemen grazers het werk van de mens grotendeels over en zijn de taken van de beheerder gericht op veterinaire zorg en welzijn van de kudde, aantalsregulatie en rasteronderhoud, publieksbegeleiding en educatie.

Herstel natuurlijk watersysteem:

- 14) Dichten van greppels t.b.v. het opzetten grondwater en vernatten van het bos. Dit leidt tot het afsterven van boomsoorten die niet bestand zijn tegen te natte omstandigheden, maar zal ook de weg vrij maken voor nieuwe vochtminnende soorten. Beheerders maken daarbij hun eigen afwegingen o.a. met het oog op instandhouding van de houtproductie en van specifieke zeldzame soorten die door vernatting juist hun leefgebied kwijt kunnen raken. Het voorstel is daarom om de vernatting gefaseerd aan te pakken, te beginnen vanuit het laagste deel van het dal.
- 15) Herstel bronmilieus door het vertragen van de afstroom en het creëren van meer licht op de bodem t.b.v. lichtminnende vegetatie.

Maatwerk t.b.v. maatschappelijke functies

Naast deze ecologische maatregelen zijn er ook maatregelen nodig t.b.v. de belangrijke maatschappelijke functies van het bosgebied, zoals recreatie en sociale veiligheid, drinkwatervoorziening en -specifiek voor In de Roet- de vliegveiligheid van het nabij gelegen militaire vliegveld Geilenkirchen. Wat betreft de bosbrandrisico's is een gezamenlijke aanpak gewenst. Voor al deze maatschappelijke functies geldt dat de maatregelen die nodig zijn voor het uitvoeren van hun werkzaamheden gebaseerd moeten zijn op het ecologisch bosbeheer en dat niet alles overal kan en hoeft. Specifiek voor deze niet-natuurfuncties betekent dat:

Recreatie:

- 16) Creëren van een aantrekkelijk padennetwerk via bestaande paden waarbij rekening wordt gehouden met zonering van druk naar rustig.
- 17) Opheffen in onbruik geraakte paden.
- 18) Inrichten stiltegebieden door het afsluiten van paden, bv door het omtrekken van bomen en laten vernatten van terreinen.
- 19) Op orde brengen van de bebording ten behoeve van zichtbaarheid regels en praktische handhaving (zoals bijvoorbeeld het vuurverbod)
- 20) Tegengaan van illegaal gebruik door middel van handhaving.

Grondwaterwinning t.b.v. drinkwatervoorziening:

- 21) Bereikbaarheid pompputten garanderen en kabel- en leidingen tracés vrijhouden en d.m.v. dunnen en creëren van mantel- en zoomvegetaties.
- 22) Vermijden van fecaliën in waterwingebied. Geen (grote) grazers in de nabijheid van de pompputten.

Vliegveiligheid:

- 23) Reductie van te hoge bomen door toepassen van maatwerk in het bosbeheer, waaronder in pilot uitvoeren van maatregelen zoals toppen en snoeien in individuele boomkronen.

Verminderen risico bosbranden:

- 24) Omvormen naaldbos tot loofbos door gerichte kap naaldbomen en bevorderen loofbomen.
- 25) Vernatten door opzetten grondwater.
- 26) Corridors om het overslaan van brand te beperken.
- 27) Verbeteren bereikbaarheid en beschikbaarheid bluswater bij risicovolle percelen.

5. Organisatie van het beheer

Noodzaak van gezamenlijke aanpak

De Schinveldse Bossen zijn versnipperd eigendom, waarbij iedere eigenaar zich vanuit zijn eigen perspectief, doelen en verantwoordelijkheden om bosbeheer bekommert. Om te voorkomen dat deze versnippering leidt tot uiteenlopend beleid en uitvoering, is het noodzakelijk dat er één gezamenlijke beheervisie ligt. De gezamenlijke beheervisie borgt de ecologische kwaliteit en samenhang van het gebied en biedt tegelijkertijd ruimte aan de specifieke veiligheidsbelangen van de verschillende partijen, zoals bescherming van de drinkwatervoorziening, vliegveiligheid, en recreatieve en sociale veiligheid. Gezamenlijk beheer creëert daarnaast kansen om kennis en ervaringen te delen, maatregelen op elkaar af te stemmen en zo meerwaarde te realiseren voor natuurkwaliteit, veiligheid en beleving.

Strategisch en operationeel overleg

De bouseigenaren en de gemeente voeren periodiek overleg op twee niveaus:

- Strategisch overleg: vindt minimaal twee keer per jaar plaats, en vaker indien gewenst of noodzakelijk. In dit overleg worden de beheerplannen van de aangesloten bouseigenaren besproken, wordt de gezamenlijke uitvoeringsagenda vastgesteld en worden prioriteiten afgestemd.
- Operationeel overleg: vindt eveneens minimaal twee keer per jaar plaats, en vaker indien gewenst of noodzakelijk. Dit overleg richt zich op de praktische uitvoering van maatregelen en de planning in het veld.

De gemeente Beekdaelen voert de procesregie over beide overlegvormen, bewaakt de voortgang en zorgt dat afspraken worden vastgelegd. Zowel de bouseigenaren als de gemeente kunnen onderwerpen agenderen, waaronder de voorgenomen beheerplannen en maatregelen. Hiermee ontstaat een duidelijke procesvolgorde: vanuit de gezamenlijke beheervisie worden individuele beheerplannen opgesteld; deze worden besproken en afgestemd in het strategisch overleg, waarna uitvoering volgt in samenhang met de operationele afspraken.

Wettelijke procedures en afwijkingen

Alle bouseigenaren achten zich gebonden aan de geldende wettelijke regels en eventuele meldings- en vergunningplichten. Knelpunten of vraagstukken met betrekking tot bosbeheer worden besproken in het strategisch overleg. In dat geval zoeken de bouseigenaren gezamenlijk naar oplossingen. Uitsluitend in overleg met het bevoegd gezag en met inachtneming van de geldende wettelijke procedures (zoals de Omgevingswet, de regels voor beschermde natuurgebieden en de voorschriften voor waterwingebieden) worden afgeweken van de lijst met beheermaatregelen die in deze beheervisie beschreven staan.

Financiële verantwoordelijkheid

De financiële verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de maatregelen ligt in beginsel bij de afzonderlijke eigenaren.

Beheerplannen, monitoring en rapportage

De beseigenaren vullen hun eigen beheeropgaven in door een selectie te maken uit de hierboven benoemde menukaart van maatregelen en deze op te nemen in hun individuele beheerplannen. Daarmee realiseren zij hun eigen doelen én de gezamenlijke doelen van het ecologisch bosbeheer. Zij zijn tevens verantwoordelijk voor de uitvoering en de monitoring op hun percelen. De gemeente verzamelt en bundelt deze informatie en draagt zorg voor een gezamenlijke jaarlijkse rapportage aan de gemeenteraad. Daarmee wordt niet alleen de voortgang zichtbaar gemaakt, maar ook de stand van zaken van de gezamenlijke uitvoeringsagenda.

Participatie

De gemeente bevordert de participatieve betrokkenheid van bewoners bij de uitvoering van de werkzaamheden.

6. Monitoring en evaluatie

Met het vaststellen van de beheervisie en onderhoudsagenda is een nieuwe fase ingegaan voor het beheer van het Schinveldse Bos. Om na te gaan wat de effecten hiervan zijn op de kwaliteit van het bos en de biodiversiteit en om zo nodig bijtijds bij te kunnen sturen is een monitoringplan noodzakelijk. Dit houdt in:

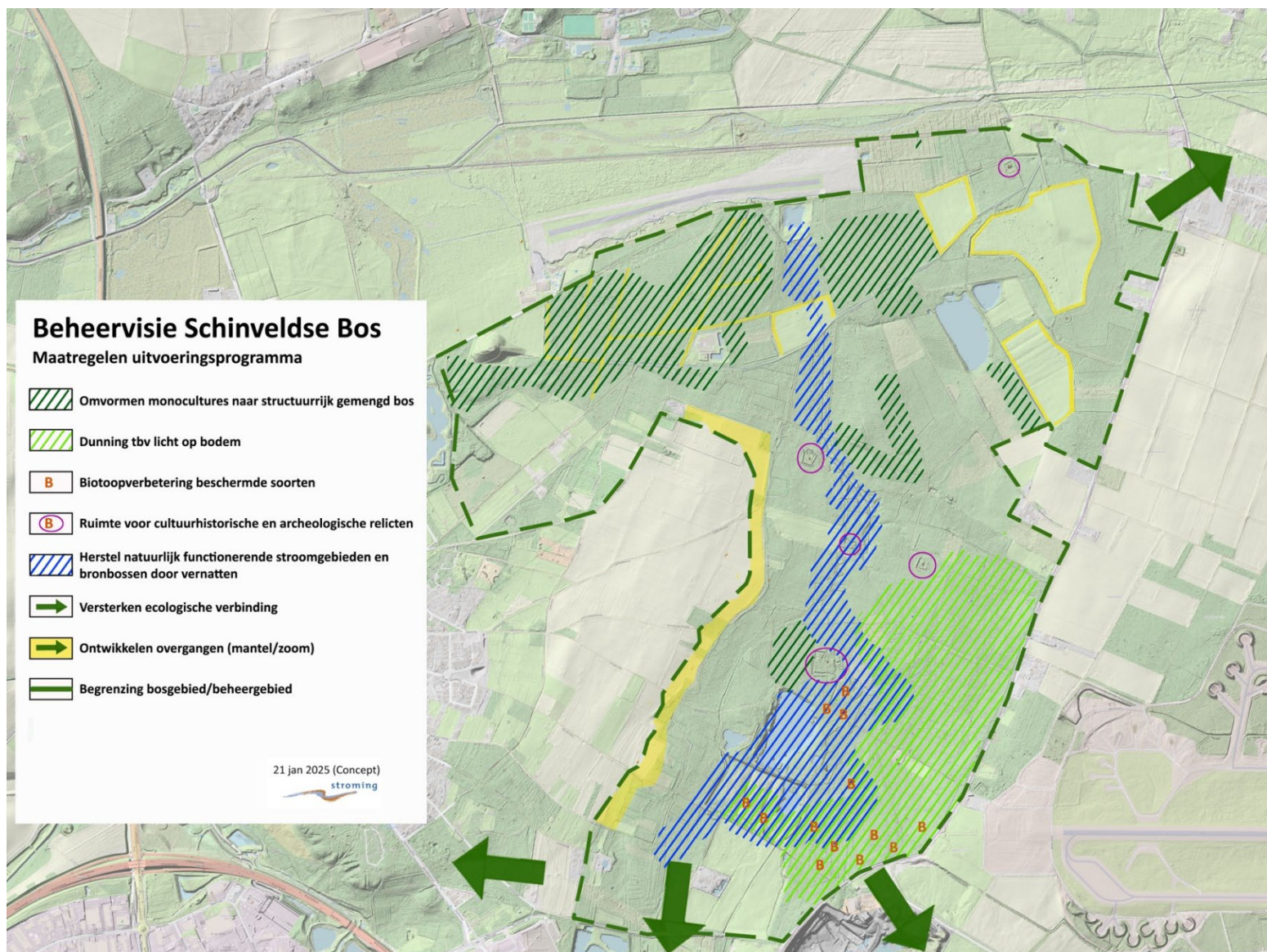
- Een gezamenlijk monitoringprogramma wordt opgezet om de effecten van beheermaatregelen te volgen en bij te sturen waar nodig.
- Het is wenselijk dat voorafgaand een nulmeting wordt uitgevoerd. De intensiteit van de monitoring hangt vervolgens af van het type bosgebied en het soort onderhoud en wordt in het monitoringplan vastgelegd.
- Iedere eigenaar is zelf verantwoordelijk voor de monitoring op het eigen terrein. Het is mogelijk dat de eigenaren samen optrekken bij het (laten) uitvoeren van de monitoring.
- Regelmatige evaluatiesessies en voortgangsrapportages zorgen voor transparantie en samenwerking tussen alle belanghebbenden.
- De monitoringresultaten worden doorgevoerd in de jaarlijkse beheerplannen om een lerende aanpak te bevorderen.

Uitvoeringsagenda beheer Schinveldse bossen

Doel	Maatregelen	Randvoorwaarden, waar beginnen	Tijdpad	Trekkende partij, overige betrokkenen
Ontwikkeling structuurrijk gemengd natuurlijk en aantrekkelijk bos	- Monoculturen omvormen d.m.v. dunning/ uitkap/groepenkapping en aan- of herplant: - Stimuleren loofbomen - Exoten bestrijden incl Amerikaanse Vogelkers - Vergrassing en bosopslag heiden tegengaan - Ontwikkelen overgangen mantel- zoom-boskern - Aanleg vlindercorridors - Dood hout en dode bomen behouden - Biotoopverbetering en -ontwikkeling voor wettelijk beschermde soorten, zoals: Kleine IJsvogelvlinder, Bont Dikkopje, Vliegend hert, diverse vleermuissoorten,	- Meerjarenplan bosbeheer - Informatie- en communicatiestrategie opstellen, zorgen voor gezamenlijke afstemming, rekening houden met individuele belangen boscijgenaren, - Voorafgaand flora- en faunaonderzoek (incl zeldzame soorten zoals Oehoe en Raaf), herpetofauna. - Nieuwe bosvisie NM (in voorbereiding) en inventarisatie en nader onderzoek zeldzame vleermuissoorten. - Complete structuurkartering (methode Koop) incl. interne aanvullingen NM.	2025 en verder	Trekker NM, alle partijen gezamenlijk betrokken
Herstel natuurlijk functionerend stroomgebied en herstel bronbossen Russcherbeek	- Verdroging tegengaan door herinrichting Russcherbeek (bodemophoging) - Dempen of afdammen greppels	- Vervolgen eerste stappen - Maatregelen afstemmen op lopend en nieuw bosbeheer	2025-2030	Trekker NM
Herstel ecologische verbindingen Schinveldse Bossen met de omgeving	- Verbindingen met Brunssummer Heide en Tevenerheide - Verbindingen met Roode beek/Rodebach	- Eigendomskaart grote eigenaren - In kaart brengen overig eigendom	2027	Trekker NM
Ruimte voor begrazing als ecologisch proces op landschapsschaal	- Evalueren begrazing t.b.v. ontwikkeling natuurwaarden - Belevingsonderzoek grote grazers	- Gericht op ontwikkeling bosranden, mantel- en zoomvegetaties en bevorderen natuurlijke verjonging;	2025-2027	Trekker NM + gemeente

		- Inzicht in beleving grazende kuddes door het publiek - Geen begrazing in waterwingebied WML		
Realiseren vereiste kwaliteit stiltegebied en behoud natuurwaarden Molse Kleiput dmv verminderen recreatieve druk	Vermindering recreatieve druk rondom kleiput door: - Creëren rustgebieden - Bebording en handhaving op orde krijgen - Handhaving vuur-, zwem- en kampeerverbod - Verbod loslopende honden tbv faunabeheer - Zonering tbv behoud natuurwaarden rondom kleiput - Dichtzetten illegale routes en handhaving bij overtreding - Afsluiting gemotoriseerd verkeer - Tegengaan van illegale bouwsels met zorg voor veiligheid	- Afstemmen met overige terreineigenaren en beheerders (ook faunabeheereenheden)	2025	Trekker gemeente Beekdaelen, familie d'Ansembourg,
Recreatieve routes in Schinveldse bos	- Beheer en ontwikkeling kwalitatief hoogwaardige recreatieve routes - Opheffen in onbruik geraakte routes en bebording	- Ruiterroutes beter structureren - Afstemmen op informatieborden, overige bebording en handhaving - Afstemmen met Visit Zuid-Limburg	2025 - 2026	NM en gemeente
In stand houden drinkwatervoorziening WML terrein	- Duurzaam bosbeheer ter bescherming van de grondwaterwinning en instandhouden/ontwikkeling provinciale natuurdoelen; - Bestaand kabel- en leidingen tracé vrijhouden van diepwortelende bomen/boomwortels; - Bereikbaarheid primaire bedrijfsvoering win- & pompputten in standhouden c.q. verbeteren; - Geen grote grazers in Waterwingebieden FV-WML	- Bomen en met name de wortels mogen geen risico vormen voor de ondergrondse infrastructuur. - Geen staande dode bomen (boomlengte) langs opengestelde wegen en paden - Bij uitvoering maatregelen in waterwingebied rekening houden met milieubepalende voorschriften	2025 e.v.	WML, overige terreineigenaren en beheerders

	- Honden aan de lijn en voorzieningen treffen om fecaliën honden op te ruimen; - Ruiters weren van de paden			
Omvorming monoculturen naar hoogwaardig structuurrijk gemengd bos	- Omvorming bosvakken Corsicaanse den (WML) naar gemengd loofbos (urgent); - Natuurbrand-preventie - Geïntegreerd bosbeheer waarbij geen nadruk ligt op het verwijderen van exoten behalve Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik. - Bestrijding invasieve exoten zoals Karmozijnbes, Reuzenberenklauw, Japanse duizendknoop	- Zorgen voor natuurwaarden, versterken mantel- en zoomvegetaties; meer licht in het bos - Rekening houden met natuurbrand-preventiedoelen (zie verderop)	2025 e.v.	Alle terreineigenaren
Toekomstbestendige maatregelen/beheer In de Roet t.b.v. een veilige situatie voor de vliegtuigen i.c.m. de instandhouding van hoogwaardig en structuurrijk bos.	- Inventarisatie huidige situatie boomhoogte In de Roet t.b.v. vliegveiligheid AWACS - Handelingsperspectief uitwerken in een meerjarenplan (circa 25 jaar) - Flora- en faunaonderzoek en ecologisch werkprotocol - Monitoringprogramma tbv vervolgacties	- Instandhouding hoogwaardig en structuurrijk bos - Inzicht in feitelijke situatie; - Passende besluitvorming, communicatie en omgevingsmanagement, i.s.m. Gemeente - Instemming overige betrokken bouseigenaren;	2025 en verder	Ministerie van Defensie i.s.m. gemeente Beekdaelen en familie d' Ansembourg
Implementeren regels in de Omgevingswet t.b.v. bosbeheremaatregelen	- Overleg over herziening omgevingsvergunning - Aanpassen c.q. laten vervallen gemeentelijke bomenverordening - Juridische toetsing in samenspraak met het Rijk en provincie	- Rekening houden met SNL, gedragscode bosbeheer - Gemeentelijke regelgeving wordt in lijn gebracht met het AWACS-beleidskader	2025	Gemeente Beekdaelen
Opstellen natuurbrand-managementplan	- Benodigde padenstructuur definiëren en beheren (opsnoeien bomen, relevante paden verbeteren) - Omvormen naaldbos naar loofbos		2026	NM i.s.m. gemeente, WML en brandweer

Figuur 3. Beheeragenda in de kaart.